

4. Статистичний збірник «Довкілля України» за 2017 рік / за ред. О.М. Прокопенка. – Київ : Державна служба статистики України, 2018. – 225 с.
5. Pshybelsky V. Indicators of respiratory system in conditions of chronic action of harmful environmental factors with type of body constitution / Pshybelsky V. Zhuravlov O., Shevchuk T., Zhuravlova O. // EUREKA: Health Sciences, 2018, N4, P. 34-41 (DOI: 10.21303/2504-5679.2018.00691)

УДК 378.126

ПРО ВЧИТЕЛЯ, КОЛЕГУ, ДРУГА...

Мехед О.Б., Третяк О.П., Коваль В.О.

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

E-mail: mekhedolga@gmail.com

*...Борг учня перед учителем величезний,
і шкода, що ми починаємо розуміти це не під час навчання,
а в пору змушення.*

*І найчастіше це розуміння приходить тоді,
коли вчитель вже спить вічним сном,
і слова невисловленої вдячності
важким тягарем лягають на душі.*

Джалол Ікрамі

Щасливий той, кому Бог подарував Учителя. Більшість працівників природничо-математичного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» – щасливі люди, оскільки на своєму життєвому шляху мали можливість працювати з Борисом Володимировичем Яковенком. Дехто з нас познайомився з ним як колега, а декого він сам виховав зі студентської лави, навчив працювати, прищепив любов до науки. Більшість людей улаштована так, що все життя прагнуть пізнавати, учитися, відкривати й розвивати в собі все нові й нові якості, можливості й здатності. Вищим рівнем у розвитку людських якостей є досконалість. Однак досконалість – категорія абстрактна. Скільки не прагни наблизитися до неї, вона, як обрій, відсувається усе далі. Так і Вчитель – ти ніби наближаєшся до Нього, намагаєшся бути схожим, здається, що досяг уже певних

висот, піднявся на щабель, а Він уже ставить перед тобою нове завдання, вчить не зупинятись на досягнутому, прагнути більшого.

Доктор біологічних наук, професор кафедри хімії Борис Володимирович Яковенко народився 18 червня 1944 року у місті Первомайськ Миколаївської (Одеської) області в сім'ї службовців. У 1951 році пішов у перший клас Голопристанської середньої школи № 3 Херсонської області. У 1961 році закінчив школу і вступив на перший курс природничого факультету Херсонського педагогічного інституту ім. Н. К. Крупської. Після демобілізації із армії, в 1966 році, продовжив навчання на природничому факультеті Херсонського педагогічного інституту, який закінчив з відзнакою у 1969 році та одержав кваліфікацію вчителя біології та хімії середньої школи. По завершенню навчання в Херсонському педінституті був направлений на дворічне стажування за спеціальністю «Аналітична хімія» в Інститут загальної і неорганічної хімії та Інститут проблем матеріалознавства АН УРСР. По закінченню стажування у 1971 році зарахований на посаду інженера-хіміка кафедри фізики Херсонського педінституту.

З 1975 року розпочинається тернопільський період наукової роботи на посаді асистента кафедри хімії Тернопільського педагогічного інституту. Під керівництвом доктора біологічних наук, професора Явоненка Олександра Федотовича створюється наукова лабораторія та започатковується наукова біохімічна школа з вивчення особливостей обміну речовин в організмі великої рогатої худоби. У 1978 році Борис Володимирович захистив кандидатську дисертацію на тему «Хімічна природа і фізіологічна роль пігменту слизової оболонки рубця великої рогатої худоби» і одержав науковий ступінь кандидата біологічних наук. У 1980 році йому присвоєно звання доцента кафедри органічної і біологічної хімії. В 1982 році був призначений на посаду завідувача цієї ж кафедри.

Із серпня 1982 року розпочався чернігівський період наукової і організаторської діяльності зі створення в Чернігівському педагогічному інституті імені Т. Г. Шевченка хіміко-біологічного факультету. Першим завідувачем новоствореної кафедри хімії став Яковенко Б. В. Колектив

факультету в особі однієї кафедри працював на вимогу того часу, йшов в ногу з життям, цікавився потребами сучасної школи. З моменту організації на факультеті працювали школа «Юний хімік» і «Школа майбутнього вчителя». Кожного року зростав набір студентів, колектив викладачів. В 1986 році хіміко-біологічний факультет набуває офіційного статусу і 1 вересня 1986 року Яковенко Б. В. був обраний першим деканом хіміко-біологічного факультету. В цілому, з початку 1982 року, починаючи з посади завідувача кафедри хімії, а згодом – декана хіміко-біологічного факультету, Б. В. Яковенко очолював факультет 21 рік. У 1993 році захистив дисертацію на тему «Метаболізм гліцину в організмі коропа лускатого» на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук із спеціальності «Біохімія». У 1995 році йому присвоєно вчене звання професора кафедри хімії. Борис Володимирович зробив значний внесок у розвиток біохімії та методики викладання і вивчення хімії. За весь період його плідної наукової діяльності було опубліковано у фахових журналах або ж вийшло окремих друком понад 100 наукових праць. Серед них навчальні посібники та підручники «Химия и биологическая химия» (1988), «Биохимия» (2001), «Біохімія» (2002), «Практикум з біологічної хімії» (2003), «Аналітична хімія. Теоретичні основи якісного та кількісного аналізу» (2009) для студентів факультету фізичного виховання та природничих спеціальностей, підготовлені в співавторстві з О. Ф. Явоненком та М. В. Шевряковим, «Біоорганічна хімія» (2013). Розроблено тести для контролю знань студентів з курсів «Аналітична хімія» та «Біохімія». Учасник наукових конференцій, симпозіумів та з'їздів. На посаді завідувача кафедри хімії, а потім декана хіміко-біологічного факультету Борис Володимирович виявив себе здібним та ініціативним організатором і, водночас, талановитим науковцем. Він був ініціатором та безпосереднім учасником створення наукової лабораторії з біохімії, де і до сьогодні виконуються курсові та дипломні роботи студентами, ведуться наукові дослідження викладачами та аспірантами університету.

Він був членом спеціалізованих вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій. Часто призначався офіційним опонентом при захисті кандидатських дисертацій із спеціальності «Біохімія». Під керівництвом Яковенко Б. В.

захищені кандидатські дисертації: Мехед О. Б. на тему «Вплив пестицидного забруднення водного середовища на іхтіологічні показники та метаболічні перетворення в організмі коропа» (2005) та Коваль В.О. «Вплив токсикантів різної хімічної природи на морфологічні та фізіолого-біохімічні показники коропа лускатого в умовах зимівлі» (2012)

Борис Володимирович – прекрасний викладач, якого цінували і любили студенти, поважали колеги. Ті, кому пощастило бути його учнями, навіть через багато років згадують його приємну посмішку, влучні вислови, змістовні і надзвичайно доступні для сприйняття лекції. Наукові здобутки Б. В. Яковенка, їх внесок у справу підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів багаторазово були відзначені Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, знаками «Відмінник освіти України» та «Петро Могила», Почесними грамотами Чернігівської обласної ради. У 1996 році одержав міжнародний грант «Соросівський доцент».

Борис Володимирович – це вчитель, викладач, вихователь, наставник, який оволодів педагогікою співробітництва і втілював її на практиці чітко і послідовно. Студенти, аспіранти, що працювали під його керівництвом, перебували у стані активної творчої інтелектуальної та соціальної дії, виступали у ролі не пасивних отримувачів, споживачів чи репродукторів чогось уже готового, а співавторів, продуцентів, здобувачів нового як результату мудро керованого внутрішньо-особистісного осмислення, почуттєвого переживання, визначення власного погляду. Особливо приємно пригадувати почуття гумору Бориса Володимировича, що певною мірою передавалося колегам і студентам. Які б прекрасні підручники не видавалися, які б чудові програми не розроблялися, справжнім провідником до струн душі людини завжди буде вчитель. І від нього, багато в чому, залежить, чи дійдуть кращі ідеї до розуму і серця учнів у повній чистоті, або ж будуть так завзято перевернуті і спотворені, що результат виявиться прямо протилежним.